

2. Dani kulturne animaliTike

Životinja – drug ili drugi?

Split, 28.–31. listopada 2019.

Organizatori

Centar za integrativnu bioetiku Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Splitu

Hrvatsko bioetičko društvo

Institut za etnologiju i folkloristiku

Udruga »Mala filozofija«

Znanstveni centar izvrsnosti za integrativnu bioetiku

Organizacijski odbor

Bruno Ćurko

Josip Guć

Hrvoje Jurić

Anita Lunić

Suzana Marjanić

Mira Matijević

Antonija Zaradija-Kiš

Manifestacija se organizira uz potporu

Gradske knjižnice Marka Marulića

Ministarstva znanosti i obrazovanja Republike Hrvatske

Sveučilišta u Splitu

Znanstvenog centra izvrsnosti za integrativnu bioetiku

Sadržaj

Uvod.....	5
Program manifestacije	9
Sažeci predavanja.....	15
Okrugli stolovi.....	29
Predstavljanje projekta.....	31
Radionice za djecu.....	33

Uvod

Dani kulturne animaliSTike predstavljaju znanstvenu i popularnu manifestaciju posvećenu problemima i pitanjima vezanima uz životinje, tj. čovjekovu predodžbu i odnos spram životinja. Ona se sadržajno temelji na konceptu kulturne animalistike ili kulturne zoologije, koji u naše podneblje uvodi Nikola Visković, splitski polihistor i jedan od pionira bioetike u Hrvatskoj. U tom pogledu, ova manifestacija smjera k svestranom i cjelovitom sagledavanju odnosa čovjeka i životinje. U okvirima tog grandioznog zadatka, poseban naglasak treba staviti na etičku refleksiju, kao njegovu krajnju svrhu. Stoga je cilj *Dana kulturne animaliSTike* iz različitih perspektiva (znanstvenih, umjetničkih, kulturnih itd.) opisati, a pomoću njih i moralno vrednovati čovjekov odnos spram ne-ljudskih životinja. Budući da je taj odnos još uvijek prevladavajuće bezobziran, jedan je od ključnih zadataka manifestacije da dađe svoj doprinos osvještenju javnosti po tom pitanju. Uvid u ono što životinja jest, kakav moralni obzir zaslužuje i kako je s obzirom na to tretiramo, predstavlja nezaobilazni uvjet radikalne izmjene tog tretmana.

Kako se mi odnosimo prema životinji uvelike ovisi o tome kako percipiramo postavljenost životinje spram nas. Tu se nerijetko prepleću ono kulturno, religijsko i znanstveno, prvo već u vidu naših najočitijih vjerovanja po pitanju sličnosti i različitosti između nas i njih, drugo u vidu dubljeg opravdanja tih stavova, dok treće, usprkos trudu za objektivnim sagledavanjem stvarnosti, nerijetko potpada pod utjecaje ovih prvih dvaju elemenata. Da je tome tako očituje se, primjerice, u ideji o životinji kao stroju, koja svoje izvorište nema samo u opravdanju načina na koji naša cjelokupna kultura

postupa sa životinjama, nego i u potrebi da se božanstvo opravda za životinjsku patnju (koja u ovakvoj konstelaciji ne može postojati) i da bi se konačno dobila smisljena i zaokružena slika svijeta, kako religijska, tako i znanstvena. Raskrinkavanje ovakvog pokušaja »eskivaže« vraća nas na početak stalne potrebe da se raspijemo o tome što životinja *jest* (čovjeku) i što bi nam ona *trebala* biti – u svakom od aspekata u kojem nam se pojavljuje.

Pri tome je ključno pitanje: koliko je životinja različita od nas? U konačnici, još su najranije definicije čovjeka uvijek uključivale životinju, kao njegov najbliži rod (*genus proximum*), no uvijek uz oštro naglašavanje njegove vrsne razlike (*differentia specifica*), kojom se obično distancirao od ostatka primata, sisavaca, kralježnjaka, životinja, živih bića uopće. No počevši od Darwina pa sve do danas, filozofi i znanstvenici sve više relativiziraju ovu razliku, otkrivajući da je posvemašnja drugotnost koju pripisujemo životinji kulturni konstrukt. Kako se radi upravo o *kulturnom* i o *konstruktu*, ništa načelno ne priječi da se stara, kruta dualistička podjela između ljudske i ne-ljudske životinje radikalno ne reformulira.

No oduvijek su postojale i oaze kulture u kojima je bliskost sa životinjama sačuvana, u kojima je ona uvijek više bila *drug*, negoli *drugi*. Radi se, prvenstveno, o pojedinim umjetnicima, a šire gledano, oduvijek su poseban senzibilitet za životinje imala djeca. Osim što potonje valja učiti tako da sačuvaju taj izvorni senzibilitet, od njih se, upravo s obzirom na tu nepomućenost često olako odbacivanog senzibilnog čovjekova aspekta, može i štošta naučiti.

U tom će pogledu jednu od ključnih aktivnosti ove manifestacije predstavljati radionice s djecom koje će prvenstveno tematizirati odgovornost spram životinja. Pored toga, manifestacija će uključiti dva okrugla stola, predstavljanje projekta, edukativnu filmsku projekciju, umjetničke izložke te mnoštvo predavanja i rasprava.

Organizatori, kojima se ove godine pridružio i Institut za etnologiju i folkloristiku, nadaju se da će *Dani kulturne animalističke* i ove godine ponoviti uspjeh prošlogodišnjih te da će zahvaljujući

lokaciji opravdati stav da je kulturna animalistika kod nas »animalistika s velikim ST«, što nikako ne znači da se ona ne razvija i da se ne bi trebala razvijati na drugim prostorima (neki se svakako mogu pohvaliti većim zalaganjem), nego prije svega da ovu manifestaciju pokušavamo učiniti središnjim animalističkim događajem u Hrvatskoj i tako očuvamo onaj izvorni animalistički impuls koji je na našim prostorima započeo upravo u Splitu.

U ime organizatora

Josip Guć

Program manifestacije

SIMPOZIJ

Ponedjeljak, 28. listopada 2019.

Sveučilište u Splitu

Poljana kraljice Jelene 1

9.30 Otvaranje manifestacije i pozdravne riječi

Josip Guć, u ime organizatora manifestacije

Dragan Ljutić, rektor Sveučilišta u Splitu

Gordan Matas, prodekan za znanost i međunarodnu suradnju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Splitu

10.00–10.20 **Simon Ryle**: Xenoflesh: Zoēpoetics of meat

10.20–10.35 *Rasprava*

10.35–10.50 *Pauza*

10.50–11.10 **Bruno Beljak**: Djeca i meso – empatija između ljudi i hrane životinjskog porijekla u suvremenom društvu

11.10–11.30 **Ivana Filip**: Pseća mudrost – nenasilni PR za ljude

11.30–12.00 *Rasprava*

- 12.00–12.15 *Pauza*
- 12.15–12.35 **Julija Erhardt:** O pokusnim životinjama
- 12.35–12.55 **Josip Guć:** Širina moralnog obzira spram životinje
- 12.55–13.25 *Rasprava*
- 13.30 *Ručak*
- 15.30–15.50 **Maja Pasarić:** Život na sjeveru: životinje u
svjetonazoru lovaca skupljača Istočnog Sibira
- 15.50–16.10 **Ivan Kramarić:** Kauri puž – od Maldiva do Vrlike
- 16.10–16.40 *Rasprava*
- 16.40–17.00 *Pauza*
- 17.00–19.00 Okrugli stol **Animalno i umjetničko:
transformacije odnosa**

Sudjeluju: **Hrvoje Cokarić, Ivana Filip, Ante J
Jelenić, Vice Tomasović**

Moderatorica: **Anita Lunić**

METAL I ŽIVOTINJE

Utorak, 29. listopada 2019.

Gradska knjižnica Marka Marulića

Ulica slobode 2

- 18.00–18.30 **Bruno Ćurko:** Vukovi, životinje i zvijeri – uz primjer poetike heavy metal sastava Moonspell
- 18.30–18.45 *Rasprava*
- 18.45–19.00 *Pauza*
-
- 19.00–19.45 Predstavljanje festivala **MetalDays: Is green metal the new black?**
Predstavljачica: **Nika Brunet**
- 19.45–20.00 *Razgovor s publikom*

ŽIVOTINJE I LJUDI U MIGRACIJAMA: DIJELJENJE SUDBINE

Srijeda, 30. listopada 2019.

Gradska knjižnica Marka Marulića

Ulica slobode 2

- 17.00–17.30 **Ivanka Buzov:** Razumijevanje migracija u globalnom i lokalnom kontekstu
- 17.30–18.00 *Rasprava*
- 18.00–18.30 **Nikola Glamuzina:** Klimatske promjene u prošlosti i sadašnjosti
- 18.30–19.00 *Rasprava*
- 19.00–19.30 **Marita Brčić Kuljiš, Anita Lunić:** Klimatske promjene i migracije

19.30–20.00 *Rasprava*

ŽIVOTINJE U GRADU

Četvrtak, 31. listopada 2019.

Gradska knjižnica Marka Marulića

Ulica slobode 2

17.00–18.30 Okrugli stol **Sudbina gradskih životinja u Splitu**

Sudjeluju: **Lovro Rumora, Nikola Visković**

Moderator: **Josip Guć**

18.30–18.45 *Pauza*

18.45–19.35 Edukativna projekcija filma **Green** (Patrick Rouxel, 2009.)

19.35–20.00 *Rasprava*

RADIONICE S DJECOM

Srijeda, 30. listopada 2019.

Osnovna škola Plokite

(zatvoreno za javnost)

10.45–11.30 **Moj najdraži pas**

Prvi razred osnovne škole

Voditelj: **Bruno Ćurko**

11.35–12.20 **Bioetički café**

Treći razred osnovne škole

Voditelji: **Bruno Ćurko, Josip Guć**

Sažeci predavanja

Bruno Beljak

Institut za kulturu zdravlja životinja, Zagreb

Djeca i meso – empatija između ljudi i hrane životinjskog porijekla u suvremenom društvu

Povezivanje s hranom jednakost je koja u sebi sadrži odnos između ljudi i životinja – odnos skriven u nazivu »od polja do stola«. No prije stola odvija se proces gdje životinje postaju hrana, gdje kultura prehrane mora zaklopiti oči pred prstima industrije i politike. Klaonice i farme postale su primjeri *ne-dobrobiti* prema *drugim* bićima koja oblikuju naš svijet.

Ipak jela koja povezujemo uz prehranu djece i što nas veže uz djetinjstvo: kašice, čokolino, mlijeko, bomboni, palačinke, čokolada, sladoled, čvarci, slanina, ribe poput lososa ili srdela, namirnice su životinjskog porijekla koje nose i skupu cijenu ekološkog otiska na planet.

Upravo u vrtićima nekako spava odnos prema hrani, možda zbog strahova s kojima se suočavaju mladi roditelji, nesigurni u prehranu, koji nosimo od kuće, od bakinog tanjura, preko modernih zahtjeva da jelo bude zdravo, brzo i jeftino, po mogućnosti bez patnje životinja. Vrtići se još uvijek muče s pravima, treba li ponuditi

djeci slobodni odabir hrane – švedski stol, vegetarijanski obrok ili ima li svako dijete pravo na jedan šnicl. No tko i kada može osjetljivoj skupini – djeci – približiti temu da mučimo životinje kako bismo ih uzgojili za hranu i pojeli? Briga o drugim bićima briga je o hrani.

Uz životinje koje koristimo za hranu, one druge, ljubimce, koristimo za ljubav, za zabavu. Njihov broj svakako je golem i u porastu je s urbanizacijom. Koliko ljubimci ostavljaju smeća iza sebe, koliko oslobađaju metana i potroše zraka, vode i hrane nije jednostavno izračunati, ali sigurno je da mogu poslužiti kao primjer životinja koje ne moramo imati, koje ne trebamo za prehranu, ali ih se ne želimo odreći ili im smanjiti broj.

Svjedočimo eksploziji tema na društvenim mrežama i drugim medijima s temom brige o životinjama i prestanku konzumacije životinjskih proizvoda. Te teme utječu na naše odluke i ponašanje, savjetujući promjenu načina življenja. Realnost govori nešto sasvim drugo: u svijetu raste broj životinja. Doduše, antropocentrično, onih korisnih za hranu i zabavu.

U ovom radu pokušat ću antrozoološkim pogledom otpetljati naše dihotomično ponašanje prema životinjama te važnu ulogu životinja u djetinjstvu. Postavljam i pitanja koliko životinje, uključujući kućne ljubimce, zagađuju planet i koliko nam je važno društvo životinja u budućnosti.

Klimatske promjene i migracije

Korelacija između klimatskih promjena i migracija potvrđena je većim brojem istraživanja. No je li utjecaj klimatskih promjena dovoljno snažan individualni čimbenik da možemo govoriti o klimatskim migrantima? Treba li čak, kao što se ponekad predlaže, uvesti posebnu kategoriju klimatskih izbjeglica? Od samih početaka ove rasprave formiraju se dvije struje: maksimalistička ili alarmistička i minimalistička ili skeptička struja. Prva je najviše zastupljena u normativnoj, a druga u deskriptivnoj literaturi (Mayer). Diskrepancija između njihovih pozicija ukazala je na nekoliko problema u vezi s klimatskim migracijama: 1. problem uspostavljanja kauzalnih veza zbog paralelne prisutnosti većeg broja čimbenika koji utječu na migracije; 2. problem ekstrahiranja utjecaja klimatskih promjena iz cjeline promjena u pejzažu, posebno s obzirom na brzinu klimatskih promjena i njihov utjecaj na uobičajene čimbenike migracija; 3. problem potencijalno negativnog utjecaja klimatskih promjena na migracije (u slučaju izoliranja dijela stanovništva). Osim navedenoga, poseban problem u teorijskim raspravama o klimatskim izbjeglicama predstavljaju podatci o prevagi unutardržavnih migracija u odnosu na prekogranične mobilnosti. Odnosno, klimatski migranti su najčešće interno raseljene osobe.

U ovome predavanju cilj nam je predstaviti: 1. normativne rasprave o ovome pitanju; 2. empirijska istraživanja i posljedice koje imaju po normativne rasprave i koncepte; 3. prepoznatljivost utjecaja klimatskih promjena na migracije u međunarodnim dokumentima i raspravama o proširenju pojma izbjeglice (UN, UNHCR, IOM, EJF).

Konačno, s obzirom na to se ovo predavanje održava u okviru *Dana kulturne animalističke*, ukazat ćemo i na stupanj prepoznavanja odgovornosti prema neljudskim živim bićima u ovim raspravama.

Ivanka Buzov

Filozofski fakultet, Sveučilište u Splitu

Razumijevanje migracija u globalnom i lokalnom kontekstu

U procesu globalizacije koja podrazumijeva intenzivnije kretanje, a koje nužno ne znači i migraciju, poimanje migracija naglašava kako se radi o planiranom, svrhovitom i namjernom populacijskom kretanju s relativnom trajnošću prelaska s jedne na drugu lokaciju (državu), što nije povezano samo s kretanjima u svjetskoj ekonomiji. Sa sociološkog aspekta, migracije su posebice zanimljive zbog društvenih odnosa koji ih generiraju te njihovih posljedica na društvene odnose koji se uz pomoć migracija izgrađuju. U tom se smislu pojavljuju i analize o ulozi migranata u stvaranju novih socijalnih sustava tijekom procesa integracije u zemljama njihova nastanjivanja. Stoga se obnavljanjem rasprava o tome što donose migracije kroz nove (ili stare) izazove postavlja i generalno pitanje: Što je ključno u procesu migracija na globalnoj, nacionalnoj i lokalnoj razini?

Bruno Ćurko

Filozofski fakultet, Sveučilište u Splitu

Vukovi, životinje i zvijeri – uz primjer poetike heavy metal sastava Moonspell

Mišljenje o vukovima kroz povijest naše kulture uglavnom je negativno. Prikazat ću što je o vukovima u kulturi istražio Nikola Visković u svom djelu *Životinja i čovjek: prilog kulturnoj zoologiji* (1996), što su predstavljali vukovi u slavenskoj mitologiji te što je o vukovima pisao Aristotel svojoj *Povijesti životinja*. Ukratko ću prikazati simbolizam vukova u heavy metal glazbi. Poseban dio predavanja posvetit ću portugalskom gothic metal sastavu Moonspell koji djeluje od 1992. godine. Kroz njihovu albume i pjesme susrećemo mnoštvo životinja koje su u našoj kulturi smatrane negativcima. Tako je i njihov prvi album iz 1995. naslovljen *Wolfheart*. Uz to, album započinje pjesmom »Wolfshade (A Werewolf Masquerade)«.

O pokusnim životinjama

Prostor razgovora o korištenju životinja u znanstvenim, kliničkim i toksikološkim studijama ispunjen je emocijama i vrlo oprečnim mišljenjima. Od onih kojima nije jasno kako netko može staviti život bilo koje pokusne životinje ispred sigurnosti i života čovjeka, do onih koji pribjegavaju nasilju i uništavanju imovine ne bi li upozorili, pružili lekciju i utjecali na zaustavljanje ili bar ekstremno smanjivanje prakse korištenja pokusnih životinja.

Stoljećima je smatrano da životinje nisu sposobne osjećati, da su mašine bez osjećaja, što se odražavalo i u načinu odnosa čovjeka prema onim životinjama koje je smatrao subjektima svog promatranja i proučavanja. Danas moralni status životinja, te sukladno tome i naš odnos prema njima, određujemo prema našoj procjeni osjetilnosti i nivoa svijesti životinja. Pomicanjem našeg znanja o granici osjetilnosti i svijesti kod životinja, pomiču se i razmišljanja o granici onoga što je ispravno u radu sa životinjama te se sve više ta granica sa sisavaca pomiče prema filogenetski nižim životinjskim vrstama, a od nedavno su pod okrilje zaštite pored kralježnjaka potpali i glavonošci.

Danas zakonodavne i regulatorne agencije osiguravaju etično postupanje s pokusnim životinjama pri uzgoju i eksperimentiranju. Sve su stroža preispitivanja je li nešto zaista neophodno raditi i pod kojim uvjetima te je sve veći broj istraživača i organizacija koje se bave ustanovljavanjem alternativnih metoda radu sa životinjama, koje postaju sve pouzdanije i vjerodostojnije prezentiraju živi sustav.

U predavanju će biti riječi o položaju pokusnih životinja u Hrvatskoj i u svijetu, o tome što nam je donio razvoj znanosti i tehnologije na području rada s pokusnim životinjama, možemo li i kada prestati koristiti životinje u pokusima te o alternativama korištenju životinja.

Ivana Filip

Split

Pseća mudrost – nenasilni PR za ljude

Psa smatramo prvim životinjskim pratiteljem usamljene ljudske vrste.

On je naš prijatelj, član obitelji, i iznad svega uzimamo njegovu odanost zdravo za gotovo. Možemo li vidjeti ovu životinju iz druge perspektive, osim kao poslušnog i »samo psa«? Što nas sprječava upitati ovu vrstu za pomoć u našem svakidašnjem lutanju za uzemljenjem i smislom? I kamo ide sva ta pseća dlaka?

Ovaj rad je nastavak istraživanja ljudskog odnosa prema »drugima«, neljudskim životinjama, te načina na koji ih tretiramo, a koji odražavaju, povezani su i utječu na naše osjećaje, etiku, suosjećanje, čovjekovu autocentričnost.

Nikola Glamuzina

Filozofski fakultet, Sveučilište u Splitu

Klimatske promjene u prošlosti i sadašnjosti

Predavanje je usmjereno na prezentiranje osnovnih pojmova o klimi i klimatskim promjenama. Također će biti razjašnjen mehanizam promjene klime tijekom geološke prošlosti, od završetka zadnjega ledenoga doba (pleistocena), tijekom holocena te posebno tijekom povijesnoga razdoblja (uz brojne primjere utjecaja klimatskih promjena na život čovjeka i životinja). Na kraju će poseban osvrt biti dan na promjene klime tijekom suvremenoga (instrumentalnoga) razdoblja.

Josip Guć

Filozofski fakultet, Sveučilište u Splitu

Širina moralnog obzira spram životinje

U ovom izlaganju pokušavam ispitati granice našeg moralnog obzira spram životinje dovodeći u pitanje ograničavanje uobičajenog moralnog rezoniranja o životinjama na pitanja boli i patnje. Etika koja naš moralni obzir spram životinja pokušava objasniti putem principa poštovanja, kakva je ona Toma Regana, otkriva širi horizont naših moralnih dužnosti spram životinja. Ovo će se razmatranje tako primarno baviti poticajnim elementima Reganove etičke koncepcije za izgradnju jedne obuhvatnije etike, ali i nekim nedostatnostima ove pozicije koje priječe ostvarivanje ovog zadatka.

Ivan Kramarić

Split

Kauri puž – od Maldiva do Vrlike

U ovom ćemo izlaganju predstaviti projekt kipa Koštice, zapravo skulpture planetarno poznatog simbola ženstvenosti i plodnosti – kauri puža (*Cypraea moneta*, *cowry snail* ili pak *Venerin puž*), koji se kao ukras djevojačke nošnje najdulje održao u Cetinskoj krajini. Ukratko, izložit ćemo zanimljiv put ovoga puža od Maldiva, Indijskog oceana, preko istočne, zapadne i središnje Afrike, do juga Apeninskog poluotoka te do Zadra i konačno do Cetinske krajine.

Maja Pasarić

Institut za etnologiju i folkloristiku, Zagreb

Život na sjeveru: životinje u svjetonazoru lovaca skupljača Istočnog Sibira

Izlaganje razmatra modalitete odnosa čovjeka i životinja u društvima lovaca skupljača krajnjeg istočnog Sibira. Često susrećemo pojednostavljene pretpostavke da su životinje u svjetonazorima lovaca skupljača smatrane drugom vrstom osobe za razliku od agrarnih ili stočarskih društava gdje im se ukida status subjekta. Pozivajući se na predodžbe o brizi i nadzoru te na sintezu etnografskih podataka iz istočnog Sibira, izlaganje propituje navedene pretpostavke. Dok pojedini konteksti otkrivaju odnos izrazitog poštovanja prema životinjama kao lovačkom plijenu, drugi sugeriraju da su lovci skupljači ostvarivali i odnose sa životinjama koje su smatrali »ljubimcima«, pratiteljima u radu ili ih pak držali u zatočeništvu, što upućuje na tijesnu povezanost brige o životinjama i nadzora nad njima.

Simon Ryle

Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Split

Xenoflesh: Zoēpoetics of meat

This short lecture explores three recent celebrated novels that are concerned with the consumption of meat: Han Kang's *The Vegetarian* (2015), Joseph D'Lacey's *Meat* (2008), and J.M. Coetzee's, *Elizabeth Costello* (2003). The lecture develops the critical terms *xenoflesh*, *zoēpoetics* and *carnojectivity* in order to further understanding of these novels, and their wider bearing on human-animal relations. The paper builds from the classical distinction between *bios* and *zoē* (political and bare life) described in Giorgio Agamben's *The Open* (2002), to theorise an occluded flesh that is violently excluded from discourse: xenoflesh. For Agamben "the animal" names an uncanny proximity whose expulsion and othering allows human identity to constitute itself. Yet management of the death of this "bare life" is also momentous. In my research, xenoflesh names the uncanny fleshiness that arises when the human-animal-meat distinction fails. Awesome forces of state capital invest in sustaining this distinction, and managing the violent occlusion of xenoflesh. Carnojectivity is the subjecthood these forces sustain. Carnojectivity depends on the (often unconscious) impulse to species differentiation and the othering of non-human animals by which various modes of humanism materially sustain their claims of human exceptionalism. As I explore, industrial farming and its product, meat, is one of the most fundamental ways of enforcing this separation in across modernity. As my lecture investigates, Kang's, D'Lacey's and Coetzee's novels forge a new zoēpoetics: an ethical, speculative and ecological aesthetics that investigates how the meat is one of the most deeply inscribed modes of silencing xenoflesh.

Okrugli stolovi

Animalno i umjetničko: transformacije odnosa

Na okruglom stolu »Animalno i umjetničko: transformacije odnosa« razgovaramo o provokativnim aspektima odnosa umjetnosti i životinja. Povijest umjetnosti obiluje prikazima životinja i uz njih vezanih motiva. No, osim pojavljivanja životinje kao (dijela) sadržaja umjetničkog djela, životinje se u umjetnosti pojavljuju i na dva dodatna načina: kao materijal i kao (su)kreatori umjetničkih djela ili situacija. Istraživanje ovih dviju tema provocira etička (prvenstveno o opravdanosti korištenja životinja u procesu produkcije umjetničkog djela) i estetička (prvenstveno o statusu *animal-made* umjetnosti) pitanja.

O njima ću, uz projekcije primjera umjetničkih djela, razgovarati s gostima-umjetnicima **Hrvojem Cokarićem, Ivanom Filip, Antejem Jelenićem i Vicom Tomasovićem.**

Anita Lunić, moderatorica

Sudbina gradskih životinja u Splitu (uz projekciju filma *Green*)

Uznemirenost Splićana oko zaraženih stabala na Marjanu, iako predstavlja hvalevrijedan izraz bioetičkog senzibiliteta, pokriva tek dio problema s kojima se splitska flora i fauna nosi. Obično zaboravljamo da s ugrozom flore biva ugrožena i fauna, a upravo je Marjan ogledni primjer toga. Dok to gradsko brdo postaje sve siromašnije životinjama, u sami grad pristiže sve više divljih životinja koje u njemu prije nisu boravile. Na pitanja: kako se suočavati s ovim promjenama u našem malom ekosustavu i kako se Split prije odnosio prema divljim životinjama (ne zaboravimo ni zloglasni zoološki vrt na Marjanu), odgovore će ponuditi **Nikola Visković**, rodonačelnik kulturne animalistike kod nas, te **Lovro Rumora**, predsjednik udruge Zeleni Dalmacije.

Okruglom će stolu uslijediti edukativna projekcija dokumentarnog filma Patricka Rouxela *Green* (2009.). Prikazivanjem sudbine orangutana kojemu je uništeno stanište radi proizvodnje palminog ulja, film nastoji osvijetliti posrednu odgovornost na koju se naš konzumeristički način života često oglašuje.

Josip Guć, moderator

Predstavljanje projekta

MetalDays: Is green metal the new black

Did you ever think about what 12.000 people in one small place in pristine nature, where the biggest music festival in Slovenia is taking place, means? Lots of garbage, right? And abandoned tents. And damaged nature. Well – not with MetalDays Festival. You will be able to get a deeper insight into Green Metal(Days) project and why our festival's future is green. Since the year 2008, our ecology and sustainability initiatives have become a strong focus and projects in this matter are following one after another, creating one of the cleanest, ecologically and sustainably advanced music festivals in the world.

Nika Brunet, presenter

Radionice za djecu

Bioetički café

Radionica bioetičkog caféa namijenjena je svim dobnim skupinama, a svrha joj je potaknuti promišljanje i razumijevanje ljudskog odnosa prema prirodi te razviti kritički pristup problemima aktualne bioetičke tematike. »Bioetički café« koristi okvir sokratovskog dijaloga, utemeljenog na filozofskoj tradiciji antičke Grčke, a prvi je suvremeni sokratovski dijalog organizirao Marc Sautet u Parizu 1992. Ova je radionica adaptirana za potrebe bioetičkog promišljanja, pri čemu i dalje koristi ustaljenu sokratovsku metodu pažljivo postavljenih pitanja i vođenog dijaloga, s ciljem čišćenja stavova od predrasuda, stereotipa i logičkih greški. Radionica »Bioetički café« kreirana je i izvodi se u sklopu projekta »BEAGLE – Bioethical Education and Attitude Guidance for Living Environment« (Erasmus Plus).

Bruno Ćurko, voditelj

Moj najdraži pas

Bioetička radionica »Moj najdraži pas« namijenjena je djeci od 7 do 12 godina. Kroz metode interaktivnog slušanja, kreativnog crtanja i dijaloga, djeca se potiču za promišljanje odnosa i empatije prema životinjama te bolje razumijevanje njihovih osjećaja i potreba. Radionica kombinira elemente slušanja i prepoznavanja različitih životinjskih osjećaja poput straha, ljutnje i sreće kroz zvukove koje proizvode, s kreativnim poticanjem izražavanja dječje empatije putem crtanja. Kroz radionicu djeca će pažljivo usmjerenim pitanjima za raspravu biti vođena kroz dijalog u svrhu senzibilizacije njihovog odnosa prema životinjama. Radionica »Moj najdraži pas« kreirana je i izvodi se u sklopu projekta »BEAGLE – Bioethical Education and Attitude Guidance for Living Environment« (Erasmus Plus).

Bruno Ćurko, voditelj

Izdavač

Hrvatsko bioetičko društvo

Za izdavača

Hrvoje Jurić

Urednik

Josip Guć

Redaktura, lektura i korektura

Josip Guć

Dizajn naslovnice

Petra Rosandić

Tisak

Redak, Split

Naklada

200

CIP zapis je dostupan u računalnome katalogu Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu pod brojem 001044623.

ISBN 978-953-55962-7-1